

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1894. Leto XI.

Obseg: Kako se delajo napisi. — Ravnanje z gnojnico. — Pretakanje vina. (Konec) — Gospodarsko orodje. — Skrbimo za zdrava stanovanja! — Gospodari li barjan umno, ako uničuje zgornjo šotno plast? — Naprava ameriških matičnjakov. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Kako se delajo napisi.

Kdor ima vsaj nekoliko odrasle otroke, ne bo mu treba skrbeti, kje bo dobil napisov za vrt, za hišo, potem svarilnih i. dr. napisov, ki jih morda potrebuje. Otrci se v šoli kolikor toliko uče tudi risanja in jim naprava takih napisov ne dela nikakih težav. V podobah 63. do 65. prijavimo način, kako se taki napisi delajo najlože.

potrebnih predelov, in skupna vsota nam pove koliko prostora bo zavzemal napis. Na to se deska (ali kar hočemo porabiti za napis) razdeli z ravno črto, ki jo potegnemo od gorenjega do dolenjega roba, v dva enaka dela. Potem naredimo polovico potrebnih predelov na desno, polovico pa na levo stran. Na ta način dobi napis lepo lice. Črke, ki se najprej zrišejo s svinčnikom, se občrtajo s pomočjo risarskega perea s tušem ali s čr-

Podoba 63.

Podoba 64.

Podoba 65.

Kjer hočemo imeti napis, tjakaj se potegne s svinčnikom 7 črt vodoravno ali zaokroženo, enako oddaljenih druga od druge. Na te, oziroma čez te črte je treba narediti za pokončne črke navpičnih, za viseče črke poševnih črt (glej tretji P v pod. 65.). Na ta način dobimo čveterokotnikov, v katere rišemo črke. Iz podobe 63. se poučimo, koliko predelov je treba za vsako črko. Na ti podobi so vse črke, kar jih rabimo Slovenci (črke č, š, in ž se — kakor je umevno — delajo kakor c, s in z ter dobijo nadse še „strešico“) in nekaj tujk, ki se večkrat rabijo. Predno se začno delati napisi, treba je določiti, koliko besed pride v vsako vrsto. Pomniti pa je, da se med posameznimi črkami pusti po en predel prazen, med besedami pa po dva ali po potrebi po trije. Po številu in kakovosti črk se preračuni število za črke

nilom ter potem prevlečejo s čopičem (H na pod 64.). Na deske slikamo črke z barvo.

Podoba črkam je lahko različna; črke so ali stoječe ali poševne, ali vseskozi enake širine ali pa so ozke in dolge ali kratke in široke. Vse to se uravnava z mrežo, katero si narišemo, da vánjo delamo črke (pod. 65.).

Ravnanje z gnojnico.

Na vsakem gnojišču mora biti dosti velika gnojnična jama. Najbolje je, če je obzidana. Zid je treba od zadej trdno zatlačiti z glino (ilovico), znotraj pa ga ometati s cementom. Velikost gnojnične jame se ravna po

številu in velikosti živine, za katero je namenjena. Za odraslo goved računamo 8 čevljev globoko in na dnu 5 kvadratnih čevljev obsežno jamo. V to jamo se morajo napeljati gnojnični jarki (žlebovi) iz hleva, katere je treba tudi obzidati, da ne prepuščajo scalnice. Tudi gnojnico, ki se izceja od gnojnega kupa, napeljati je v to jamo, kar dosežemo s tem, da se jama napravi na najnižjem mestu gnojišča, tako da se vanjo lahko odceja vsa gnojnica. Jamo je pokriti z močnim pokrovom iz debelih (hrastovih) desek. Gnojnico zajemamo potem iz jame s korci (škafci), ali jo pa spravljamo venkaj s pomočjo gnojničnih sesalk.

Gnojnico rabimo pred vsem za polivanje gnoja. Vlažen gnoj se najbolje ohrani, najbolje gnije in je najbolj tečen za rastline. Gnojni kup bi moral biti zmiraj vlažen, ker le tedaj se razkrajajo ugodno. V moči ležeč gnoj pa ne bode dosti prida, ker se iz takega gnoja, kakor tudi iz suhega izgube najboljše redilne snovi.

Kolikor gnojnice se ne porabi za polivanje gnoja, to se porabi za gnojenje travnikov, njiv itd. V ta namen jo vozimo v gnojničnih sodih, katerih pa, žal, pogrešamo še skoraj povsod, če tudi bi ne smeli biti nobeden gospodar brez njega. Z gnojnico si opomore masikatera strn spomladi. Pa tudi v sadnih vrtovih in sploh na vrtu jo rabimo z najboljšim uspehom. Še posebno koristna je pa gnojnica na travnikih in deteljščih. Za tako gnojenje je treba vlažnega in oblačnega vremena. Ob mrazu in na zmrznjeno zemljo gnojnico voziti pa več škoduje nego koristi.

Naposled gnojnico tudi rabimo za napravo mešanca, katerega je treba tudi pridno zalivati, če hočemo, da bode hitreje za rabo in bolj tečen.

Pretakanje vina.

(Konec.)

Seveda moramo strogo gledati na čistost orodja, katero rabimo pri pretakanju. Tudi posode, v katere pride pretočeno vino, morajo biti v redu. Dostikrat se posode pred napolnjenjem nekoliko ožveplajo. Tako ravnanje je opravičeno pri bolnih vinih ali pa pri zelo občutljivih ali takih, katerim bi premočen vpliv zraka ne ugajal, na pr. pri uže gotovem vinu, ki je prekoračilo najvišjo stopinjo razvoja itd. Ožvepljenje je dobro sredstvo, da vpliv zraka nekoliko zmanjša. Tega sredstva pa ne bomo rabili, kjer ni neobhodno potrebno in kjer je na mestu močen vpliv zraka. Sežgimo v sodu na pr. 5 gr žvepla; tedaj se naredi, ako žveplo popolnoma zgori in je vezana enaka množina kisika, iz tega 10 gr žveplene sokislina. Teh 10 gr žveplene sokislina potrebuje pa za okisanje v žvepleno kislino še 2 gr kisika, torej blizu 1.4 l, ker tehta ta plin pri 0° 1.733 gr. V zraku se nahaja le 21 % kisika; torej potrebuje žveplena sokislina za popolno okisanje kakih 66 l zraka. Ker torej žveplena sokislina za okisanje potrebuje zračnega kisika, ima ravno nasprotni učinek temu, kar hočemo doseči s pretakanjem. Žvepleni sokislini v vinu moramo se torej v načelu izogniti uže zaradi tega, ker močno ovira zorenje, pa tudi zato, ker v vinu pomnoži kislino za do 2 ‰ in ker je njen fiziološki učinek na človeški organizem bolj neugoden. Če pa že žveplamo sode, ne rabimo za to žvepljenih urezkov, ker so potrošeni z vsakovrstnim cvetjem. Tudi žvepleni urezki na platno niso dobri, kajti vsled sežganja teh tujih snovi, pride premnogo po smodu dišečih tvarin v vino.

Pretaka se s pomočjo posod ali črepalnic, ali pa zračnega tlaka. Izmed posod so najbolj priročni četrti

korci, kateri so v Avstriji dostikrat v rabi, ali pa še boljše porenska nizka vederca, ker se z njimi ne razlije toliko. Zaradi manjše teže, ložjega čiščenja (ker nimajo sklepov) itd. moramo gorko priporočati posode, ki so stisnjene iz lesne tvarine.

Med pretakanjem naj vino neprenehoma teče skozi pipo, kajti kadar se pipa zapre, vselej nastane sunek, ki meša vino. Iz tega vzroka je napačno, ako je premalo posod za pretakanje; vedno jih mora biti toliko, da se postavi od strani takoj druga, ko je polna ena.

V sod se vino vlija z lijakom, katerih imamo več oblik. Spodnja odprtina tega lijaka mora biti primerna votlini v pipi, da gre delo gladko izpod rok in ni treba zapirati pipe. Korist takega pretakanja je v tem, da se zrak dobro pomeša z vinom, kar je posebno za mlada vina zelo ugodno. Ako pa stavimo temu nasproti veliko število delavnih moči in večjo izgubo vsled razlivanja, potem se radi odpovemo koristi, katero dosežemo s popisanim pretakanjem.

V večjih kletarstvih rabijo za pretakanje mesto korcev večinoma črepalnice. Te so mnogo koristnejše, ker je treba manj delavcev in se poizgubi manj vina. Pri porabi črepalnic nam je tudi mogoče po potrebi vino bolj ali manj mešati z zrakom. Ako hočemo vino močno mešati z zrakom, tedaj je pustimo v tankih curkih skozi pršilo, ki je pritrjeno na pipo, teči v podstavljeno odprto posodo ter je še le od tukaj črepamo v drug sod.

Časih je dobro, če na sod, ki se polni, obesimo še eno cev, da se vino še enkrat razdeli v tanke curke ali da vsaj teče iz cevi v lijak. Ako pa zrak sploh ne sme priti z vinom v dotiko ali pa le v majhni meri, potem se črepalnica pritrudi neposredno na pipo, tako da teče vino naravnost v prazen sod. Črepalnice morajo biti vse-kakor sesalke in tlačilne trombe, kajti časih morajo vino vzdigovati v precejšnjo višino. Glavni sestavi, ki so v načelu zelo različni, so vrtljive črepalnice in črepalnice z zaklopnicami. Prvi sestav se je najbolj udomačil v kletarstvu. Važen del črepalnic so cevi iz kavčuka, in sicer sesalne ter vodilne cevi. Sesalna cev, ki je vedno zelo kratka, bi morala biti podvita s spiralno zavito žico, da se ne stisne. Vodilne cevi iz dobro pomazanega kavčuka naj bodo obdane z enim ali več lanenimi povoji, da se med črepanjem v višočino zabrani, da se ne obrnejo ali počijo. Glede kakovosti cevi moramo biti izbirčni; dražje naj imajo navadno prednost pred cenejšimi, ker nam večje troške poplača večja trpežnost. Tudi ni praktično, ako si priskrbimo le dolgih cevi; kajti kadar ni treba vina daleč prenesti, in bi zadostovale kratke cevi, morali bi rabiti po nepotrebnem dolgo cev v celi njeni dolgosti. Cevi se med sabo in s pipami itd. vežejo s tako zvanimi holandskimi navoji. Da se navoji bolje sklepajo, rabijo se obročki iz kavčuka ali pa podloge iz prediva. Ako hočemo kratke cevi ali holandce zvezati za vedno, ali če so cevi strgane, služijo nam prav dobro za to prirezane cevi iz kavčuka. Trpežnost cevi je osobito odvisna od kakovosti in od tega, kako ravnaajo z njimi. Po vsakratni rabi izperimo jih dobro s tem, da črepamo skozi nje vodo; potem jih položimo tako, da odteče vsaka kapljica in da se nikjer ne delajo vogli.

Popolni opravi za črepalnice pripadajo tudi pipe in cevne glavice (Hundskopf). Pipe imajo navoje, v katere se navije holandce sesalne cevi. Glavica, to je pipa, ki se konča v zakrivljeno cev, je pritrjena pa konci vodilne cevi in se položi v veho sodu, ki se ima napolniti. Da se sod ne prenapolni in se zabrani izlivanje vina, narejene so na glavici različne priprave. Glavica ima tako dolgo cev, do kamor hočemo sod napolniti, ter se nepre-

dušno pritrdi v vehi. Na glavicu je piščalka, skozi katero se umika zrak med polnjenjem soda; delavcu je treba paziti le na to piščalko. Kakor hitro doseže vino konec cevi na glavicu, poneha piskanje, in delavec ve, da mora prenehati. Pri nekem avtomatu pa nadaljno črepanje zabrani zapipek, ki se sam zapre. Kadar je namreč sod polen do glavicu na cevi, tedaj teče vino skozi neko cev v postransko posodo, ktera postaja tem težja, kolikor več vina je v njej, in se slednjič pobesi ter zapre zapipek na glavicu s prostim mehanizmom.

Najstarejši način pretakanja s pomočjo zračnega tlaka je bil pred upeljavo črepalnic oni z mehomo (pihalnikom). Ne splača se, da bi v naši dobi zagovarjali ta nekoliko težaven način. Pretakanje s pomočjo zraka, stisnjena s stiskajočimi zračnimi sesalkami, katero se je posebno dr. Reitlechner trudil upeljati, ki pa je pri nas še malo znano, pač pa v praktični Ameriki uže bolj udomačeno, zasluži v večjih kletarstvih več pozornosti, kakor je imelo dosedaj. Za to pretakanje, je potrebna v prvi vrsti zrak razrežajoča ali pa zrak zgoščujoča sesalka, katero goni motor na petrolej ali pa kaka druga gonilna sila. Posamezni sodi se zvežejo s sesalko s cevjo, ki je napeljana zraven vrste sodov. Ta cev se pa zopet nepredušno zveže s posameznimi sodi z manjšimi, k vehi segajočimi pregibljivimi cevmi. Zgoščujoče zračne sesalke so boljše kakor zrak razrežajoče sesalke. Ako hočemo vino pretočiti iz soda, zvežemo polni sod s cevjo od vehe in od čepnice, kjer se pipa pritrdi, nepredušno z veho praznega soda. Ako hočemo, da se vino dobro pomeša z zrakom, potem pritrdimo na koncu te cevi razprševalnik, ki razprši vino ali v sodu ali pa v više postavljeni bečvi. Iz bečve teče vino samo od sebe v sod. S pritiskom ene atmosfere moremo na ta način vino na 10 m vzdigniti (enako kakor pri nategačah za sok v tvornicah za sladkor). Delo gre sploh hitro in natančno izpod rok.

Pretakanju s pomočjo zračnega tlaka smemo prištevati tudi pretakanje z natega. Ta način ima v pravih kletarstvih le postransko ulogo; vendar lahko mnogo koristi, kjer je treba pretočiti vino iz više ležečih sodov v niže ležeče. Pretakanje se tu vrši popolnoma samodelavno. Pri tem se izognemo tudi nastavljanju čepa in vsled tega tudi izgubi, katera je pa sicer majhna, ako so roke izurjene. Seveda se rabijo le zavite natege, katerih je več, v bistvu ne različnih sistemov. Da ni treba nastavljanja čepa, rabijo se natege tudi dostikrat, kadar hočemo prenesti vino s pomočjo sesalk iz sodov v sode, ki leže v isti višini. Vino v sodih je pa vedno boljše točiti na čep; i. s. iz več vzrokov. Sesalna cev se s tako natega lahko zveže in vino se precej temeljito izpravi iz soda; vendar se pri tem prav lahko zmešajo drože.

Iz rečenega se razvidi, da je pretakanje zelo važno in da zaradi tega zahteva mnogo premisleka, da najde kletar v njem sredstvo, s katerim požlahtnjuje svoja vina. Vedno pa mora biti kletar izkušen, da v pretakanju zadene pravo; ako ni, naj ostane pri starem, pri štirikratnem pretakanju v prvem letu in dvakratnem v prihodnjih letih. Orodje in stroji, praktične tehnične priprave, morejo mu delo izdatno zlajšati, tako da mu ni treba vedno s strahom misliti na pretakanje in da se mu ni bati precbilega dela, katero je dostikrat združeno s hudovanjem.

J. Belè.

Gospodarsko orodje.

Vsako gospodarstvo mora imeti potrebno orodje, kakor je mora imeti tudi vsak rokodelc, če hoče prav in dobro opravljati svoja dela. Koliko orodja in kakšno

potrebuje gospodar, to se ravna pred vsem po velikosti in sestavi gospodarstva, po kakovosti zemlje, po gospodarskem načinu, po delalskih razmerah itd. Vsak gospodar si mora torej oskrbeti orodje z ozirom na njegove potrebe.

Preobilo orodja pri gospodarstvu imeti se pravi denar zametavati. Dragocene stroje je rabiti le tedaj, ako se nam dobro izplačajo, t. j. če nam delo ceneje opravljajo nego delalci in če se s prihranjenim časom in z delalci lahko drugod okoristimo. Kdor pa to malo rezanice, katero potrebuje za krmljenje, lahko nareže na stari slamoreznici, dela nespametno, če si omisli dragoceno slamoreznico angleške sestave. Isto velja tudi za druge stroje.

Kakor hitro pa primanjkuje za delo potrebnega časa, ali pa če ni delalcev, potem se nam dobro izplačajo stroji, ker prihranijo obilo dela in časa. Taki stroji so zlasti: okopavalnik, osipovalnik, razruševalec, travniška brana, stroji za pripravlanje krme, čistilni stroji in mlatilnica.

Naročevati je vedno le najnovejše stroje, ki so najboljše sestave, in za ceno, ki ni previsoka. Stroj, ki ima nizko ceno, tudi ne more biti dober. Kupovati je orodje in stroje le pri dobro znanih izdelovalcih ter se je ogibati zlasti nepoklicanih agentov, ki delajo za svoj dobiček.

Orodje mora biti dobro in trdno izdelano in mora imeti primerno težo, na katero gledamo zlasti pri poljskem orodju. Sestava orodja naj je pa v vseh posameznih delih taka, da je je mogoče uravnavati za različna dela. Važno je pri tem tudi to, da imamo orodje, ki se hitro obrabi, ali vsaj posamezne dele takega orodja, v rezervi (po več kmedov), da ni treba ustavljati dela, če se orodje ali pa posamezni deli njegovi polomijo ali potró.

Večkrat si na ta način pomagamo iz zadrege, če imamo kak star plug ali brano, staro plužnje itd. pri rokah, ko moramo dati potrto orodje kovaču ali kolarju v popravilo.

Orodje, ki le malo velja ter se doma napravlja, kakor n. pr. grablje, vile, kosišča, itd. hraniti je v večjem številu za naprej. Prav dobro je, da se tudi že za naprej preskrbujemo ob vsaki priliki z lesom, ki je potreben za napravo orodja, ter ga shranimo na suhem; tako n. pr. les za ojesa (ojnice), lojternice, rčice, platišča, špice (prečke), toporišča itd.

Ker postane orodje vsled rabe sčasoma vedno manj vredno, prizadevati si mora gospodar, da ga ohrani s previdno rabo in dobrim čiščenjem in spravljanjem kolikor mogoče dolgo časa v dobrem stanu. Posebno važno je v tem oziru, da varujemo orodje pred močo in da vsako poškodbo takoj popravimo. Nič ni bolj napačnega, kakor če orodje ob deževnem vremenu puščamo zunaj na planem.

Vse orodje je treba imeti tudi v redu in vsako orodje naj je spravljeno na svojem mestu. Skrbni gospodarji imajo vse orodje popisano ter je dajo tudi zavarovati proti ognju. S pomočjo zapisnika ga večkrat pregledujejo; koncem leta pa primerjajo, za koliko se je vrednost orodja znižala, oziroma povišala proti oni prošlega leta, da zamorejo izkazati končni gospodarski uspeh.

Skrbimo za zdrava stanovanja!

Prebivanje v tesnih, nizkih in vlažnih prostorih je že na tisoče in tisoče ljudi prezgodaj spravilo v krtovo deželo. To opazujemo posebno lahko po večjih mestih,

kjer so ljudje gosto naseljeni. Pa tudi na deželi se kaže, kako škodljivo vplivajo slaba stanovanja na zdravje človeka. In ko bi kmetovalec ne preživel večino letnega časa zunaj na planem, v svežem zraku (zraku), gotovo bi zdravstveno stanje na deželi ne bilo tako ugodno, kakor je sedaj, temuč ljudje bi veliko bolj bolehal, če pomislimo, v kako nezdravih prostorih morajo sicer prebiti.

Zakaj so po naših kmetijskih hišah in kočah stanovanja tako nezdrava? Zato ker so premalo zračna in za število ljudi, ki v njih prebivajo, dosti pretesna in prenizka, zlasti pa še, če so zaduhla in vlažna.

Svež zrak je za zdravo življenje še bolj potreben kakor hrana in kjer ga ni, tam tudi hrana človeku ne tekne. Ljudje, ki prebivajo v prostorih, kjer je zrak sprijen, se blede in bolehn, če tudi imajo dovolj živeža. Ali nam ne spričujejo tega jetnišnice?

Kako se pa vendar zrak spridi? Zrak se spridi vselej, če mora človek dihati v zaprtih prostorih. Z dihanjem se porabi sveži zrak, na njegovo mesto pa prihajajo iz pljuč škodljivi plini, s katerimi se človek tudi lahko zaduši, če bi se okoli njega nabrali v večji meri in bi jih moral dalj časa sopsti v se. To se je v prejšnjih časih tudi večkrat zgodilo, ko so še za smrtno kazen zapirali ljudi v tako tesne ječe, da so se v njih stojé zadušili.

Uživajmo torej v polni meri vsaj to dobroto, katero nam narava zastoj ponuja! Naša stanovanja dajmo zagraditi pridno zračiti, t. j. odpirati okna, da more vanja dohajati svež zrak, pokvarjen pa uhajati.

Za prevetrovanje stanovanja mora skrbeti gospodinja. Ker se zrak čez noč najbolj spridi, odpirati je okna zjutraj ko ustanemo, pa tudi večkrat čez dan, posebno pa še po kosilu, po južini in večerji. Na večer, predno ležemo k počitku, moramo stanovanja dobro prevetriti. V poletnem času je prav, če puščamo okna tudi čez noč odprta.

Pa tudi po zimi moramo s prevetrovanjem skrbeti za svež zrak v svojih stanovanjih. V zimskem času je zrak v kmetijskih hišah še bolj pokvarjen kakor po leti, ker tišči vse okoli gorke peči in družina večji del dneva prebije v hiši. Zrak se zagraditi še veliko bolj spridi.

Za svež zrak skrbimo tudi s tem, da smo snažni in ne trpimo ničesar v hiši, kar ne spada v njo. Pri nas grešimo veliko v tem oziru, ker puščamo v hišo praseta, kuretino, pse i. t. d. Ne, da se je zaradi take malomarnosti pripetila že večkrat kaka nesreča, te živali onesnažijo tudi hišo in spridijo zrak v njej.

Hiša mora biti očejena tudi vse druge nesnage, vseh odpadkov, zjedi in smeti.

Posebno škodljiva je vlažnost v hiši, ker provzroči raznovrstne bolezni pri otrocih in odraslih, na katerih morajo trpeti ves čas svojega življenja.

Za stanovanja si torej izberimo najbolj prostrane in suhe izbe, katere moramo pridno prevetrovati, če si nečemo kratiti ljubega zdravja.

Gospodari li barjan umno, ako uničuje zgornjo šotno plast?

Barjan se je v cenjenem „Kmetovalcu“ uže oglašil, da bi se požiganje barja ne zabranjevalo, ker se s tem, bliža dolenci, jako rodoviti ilovni plasti. Vzlic dokazom, da je to edino prava pot, po kateri se tukajšnji kmetovalec more rešiti sedanje bede, biča se požiganje vendar pri vsaki priliki, odkar je neki poslanec prav po nepo-

trebnem opozoril politično oko na neki zastarel §. Kakor lansko leto, kaznujejo se močvirski požigalci zopet letos z globo in zaporom.

Da bi kmeta trpina kljubu tej inkviziciji tolažil z upom na boljše čase, napravil sem malo poskušnjo. Na 0.50 m debelo ilovno plast na jezu, poleg 1.50 m globokega jarka, sem usadil 1 liter zelenega fižola, kateremu sem nekoliko po jamicah pognojil z živinskim gnojem. Pridelal sem lepo zrelega fižola 21 litrov. No, ako se fižol dobro sponese, zraste ga v dobri letini tudi na šotni plasti skoro toliko, a razlika je velika, ker na šotnem svetu nikoli ne dozori enakomerno; ko se začne puliti, je nekoliko stročja prezrelega, nekoliko pa še zelenega; tudi se na šoti rastočega fižola kaj rada prime rja. Kakor vosek rumeno stročje krije ilovno njivo zeleni fižol in po 20 in tudi več strokov visi pogostoma na enem stebelu.

Tudi se je pokazala velika razlika na teži. Na šoti pridelanega fižola je tehtal 1 liter pičlih 0.70 kg, a iz ilovice obilo 0.80 kg.

Ravno na ta prostor sem vsejal letos zgodaj spomladi 3 litre „Willkom“ ovsa, ne da bi mu kaj gnojil. Rasel je lepo in našel sem lepo rumenodozorelega 36 litrov. 1 mernik je tehtal 16.5 kg. Štirinajst dni kasneje je dozorel isti čas sejani oves iste vrste na šotni njivi, strt od rje in večinoma polegel. Iz 4 hl vsejanega ovsa sem ga namlatil 35 hl. Toda kaka razlika v slami in zrnju. Otepi so črnorjavi in zrno iste barve ter tehta 1 mernik komaj 12 kg.

Med oves sem vsejal različnih trav in detalje. O uspehu teh hočem poročati pozneje, le toliko opomnim danes, da se rdeča detelja najlepše sponaša.

Našemu barju se od nekaterih učenjakov prerokuje jako žalostni časi, ako bi je osušili po načrtu iz leta 1882., namreč, da se bo s pomnoženimi osuševalnimi napravami tako osušil, da ne bo rodoviten in da bo razsušeno gornjo plast v kratkem odnesla sapa. Ubegi barjan! —

Da bi dokazal jalovost teh trditvev, priredil sem si za svoje poskušnje njivico, na robu poleg 1.5 m globokega jarka, tako, da je na tem 1 m širokem in 80 m dolgem prostoru ves čas talna voda stala več nego 1 m pod površjem. In glejte, moji, tod sejani plodovi so se skromno pognojili, razvijali čudovito, akopram časih v najhujši vročini po cele tri tedne ni deževalo. Tu nisi zapazil nikake suše in, če tu in tam tudi viharno, sapa ni niti trohice odnesla iz njivice. Vsakdo pa se je čudil, da se more toliko lepih pridelkov pridelati na ilovici, katera je bila zmetana iz jarka ter samo eno zimo pristopna zračnemu uplivu. Na tem prostoru hočem skušati tudi s kajnitom in z žlindro, kako se bosta ti gnojili tod sponesli.

Naše poslance bi pa zopet prosil, naj vendar uže enkrat § 31. zakona za obdelovanje barja prenarede v zmislu, kakor sta ga nasetovala močvirski odbor in sl. c. kr. kmetijska družba.

Barjan.

Naprava ameriških matičnjakov.

Od dne do dne raste zanimanje za ameriške trte, kot za podlogo našim žlahtnim; vprašanja, kje dobiti dobrih vrst, dohajajo pisalcu teh vrst vedno. Ker ni mogoče, da bi vis. ministerstvo za poljedelstvo zadostilo vsem potrebščinam, zato si moramo sami priskrbeti dobrih vrst in v dovoljni množini.

Kot najboljše podloge so dosedaj znane in v obče priporočljive portalis ali gloire de Montpellier (čitaj: gloár de Monpeljé), rupestris monticula, riparija tomentosa in solonis.

Prva je za bolj peščenoilovnate, težke, pa ne prevlažne zemlje, katere imajo dovolj železnega oksida, torej rjavkaste in bolj v nižavah; nikakor pa ne za jako suhe, celo apnene zemlje in v visokih legah. V isti legi in zemlji, pa nekoliko bolj apneni, uspeva bolje tomentosa. V apneni zemlji riparija rada blede; to pa prihaja od tuda, ker dobiva premalo železa, ali pa, ker se železo nahaja v taki spojini, da ga trta ne more porabiti, zraven pa apno neutralizuje kisli sok. Ta postaja alkaličen, vsled česar listi ne morejo upodabljati, t. j. pretvarjati v svojo hrano, ker snovi nimajo v pravem razmerju. Da železo more trti služiti v hrano, mora biti v podobi železnega oksida.

V apnenih, bolj suhih in bolj pustih zemljah, uspeva dobro rupestris monticula in solonis. Ti dve trti pa prav dobro tudi uspevata v vlažnih krajih, posebno solonis. Ker pa poslednjo v mokrih zemljah močno napada črni palež, sadi naj se raje na visoke lege. Glavna naloga pa vendar le ostane, določiti s poskušnjo, katera vrsta v tej ali oni zemlji dobro uspeva, kar se doseže z napravo matičnjakov in uzornih vinogradov.

Vse navedene vrste rastejo bujno ter napravljajo v njim ugodnem svetu v 2. ali 3. letu do 7 m dolge poganjke in v 2. ali 3. letu jih lahko tudi cepimo, in sicer ali po leti v zeleno, ali po zimi v suho. Po rigolanji te trte navadno uspevajo prav dobro, ker je zemlja rahla in imajo dovolj hrane. Kakor hitro se pa zemlja uleže in se potrdi, začno nekatere hirati, ker jim to ovira razvoj korenin in srkanje hrane. Naloga nam torej je, praktično določiti, katera vrsta kljub vsem takim razmeram dobro uspeva.

Mnogo je krajev, kjer imajo že dolgo take matičnjake, in ker so se kmetje o njih lepi rasti prepričali, poprijeli so se z največjo marljivostjo zopetnega zasajevanja novih, po trtni uši uničenih vinogradov.

Veliko je pa zopet krajev, kjer so se kmetje dolgo časa temu protivili in so začeli šele sedaj gibati se. Tem je največ namenjen ta članek.

Prostor, kjer se misli napraviti matičnjak, naj bo kolikor mogoče v zavetju in v ravnini, da troški obdelovanja ne bodo preveliki, nasprotno pa v že okuženem, po trtni uši popolnoma uničenem vinogradu. S tem, da se trte na okuženi prostor posade, prepriča se lahko vsak o njih rasti kljub trtni uši, dočim so domače popolnoma poginile. Zemlja se prekoplje 1 m globoko, t. j. 80 cm se je izmeče, zadnja plast pa se le prekoplje in pusti v jarku. Ako imamo žaganja, drobno razrezanega dračja, čresla i. t. d., zmeša se to pri rigolanji s zemljo, kar jo izdatno izboljša, fizikalno in tudi kemiško; posebno je to v bolj ilovni težki zemlji priporočljivo. Po rigolanji se zemlja pusti, da se vleže, in kadar pripušča čas, poravna se in potem obtakne.

Sadi se različno; navadno se sadi 1 m v kvadratu, kar pa ni prav, kajti dasi ta trta močno raste, treba ji je pogosto skrajševati stranske poganjke in, kakor hitro se to delo opusti, zaraste se druga v drugo prav gosto, kar obteži obdelovanje, pa tudi solnčni žarki ne dohajajo v sredino, in les počasi dozoreva; dalje zgubijo veliko listja in so sploh podvržene več boleznim. Manj nego 1·40 m v kvadratu naj se nikakor ne sadi; pri taki širjavi je mogoče tudi s plugom prav dobro obdelovati. Lahko se tudi sadi vrsto od vrste 2 m, v vrsti pa trto od trte po 1 m.

Pri sajenji je treba paziti, da se gornje oko pokrije z zemljo. Ako so se sadile bilfe, odstranijo se jim vse stranske korenine, glavne pa na kakih 5 cm skrajšajo. Poganjku se pusti samo eno oko, katero se tudi zasuje z zemljo. V 1. letu jeseni ali v 2. letu spomladi se obrežejo na palec dveh obeh, iz katerih poženejo do 5 m in še več dolgi poganjki. Te je treba privezati na kol dva- do trikrat. Stranski izrastki in drugi poganjki naj se po leti odstranijo, da postanejo glavni, t. j. oni iz očesa na palcu, močnejši.

V 2. letu jeseni ali v 3. spomladi je treba obrezati na 2 palca 2—3 očes; drugo se vse odstrani. Mesto da se v drugem letu vsaki trti postavi močen kol, se ji lahko dá prav šibek, 2 m visok; na koncih vrst pa se vsadita 2 prav močna kola in v vrsti vsakih 10 m po en šibkejši kol. Najmočnejša končna kola se spneta z močno žico št. 20., katere gre na kg 22 m, v visokosti 2 m. Na tako napeto žico se privežejo vsi drugi koli. Ko poganjki dosežejo to visokost, treba jih je upogniti na žico, da se nanjo ovijajo. To naj se napravi posebno pri matičnjakih, ki so dostopni močnim vetrovom, sicer pomeče burja vse ob tla, naj imajo posamezni trsi še tako močne kole. Mesto da žico napnemo skozi celo vrsto, postavimo lahko na sredo 4 trsov močen, 4 m visok kol. Od njegovega vrha potem napnemo k vsakemu trsu žico, ter jo blizu trsa pritrdimo v zemljo s klinom. Tako rasejo štirje trsi v en vrh in napravljajo piramido. Pri obrezovanju se žica odveže in z nje se potegne že odrezana trta. Ako nočemo rabiti žice, damo vsaki trti 3—4 m visok kol, na vrhu pa zvežemo po štiri skupaj, tako da tudi delajo piramido.

Kolči se režejo na 3—4 očesa (50—60 cm), in sicer tako, da se odreže spodaj prav tik ali pa, kar je veliko bolje, skozi člen na nasprotni strani očesa, da se napravi posevna rez; na tak način rezane kolči se veliko bolje okoreninijo.

Te kolči je potem treba zabilfati (t. j. postaviti 1 leto v trtnico, da se okoreninijo), ali naravnost posaditi v vinograd in potem cepiti ob svojem času v zeleno ali v suho na stalnem mestu, ali pa se cepijo koj v suho in se potem eno leto postavijo v trtnico, da se okoreninijo in zarastejo, na kar se posade na stalno mesto v vinograd. Najbolje je, če jih koj pocepimo, kajti ključ ima gotovo več rezervne zaloge nego bilfa, ker bilfa jo je že porabila za svoj razvoj v prvem letu.

Pri obrezovanju dobivamo troje vrst materiala, katerega zaznamujemo s I., II. in III. kakovostjo (kvaliteto). I. kakovosti so spodnje, najmočnejše kolči, II. kakovosti iz sredine in III. iz konca in stranskih izrastkov. Kadar trte obrezujemo, nikdar odrezkov ne puščajmo predolgo časa v vinogradu, ker se hitro preveč posuše; kolči naj se torej koj povežejo v butarice po 100 in 100, pridene naj se jim ime, potem pa naj se shranijo v pesku v kleti, ali pa naj se zakopljejo na solnčen kraj v zavetju, kakih 30 cm pod zemljo. V obeh slučajih je treba paziti, da zasujemo vse prostore med posameznimi trtami in butaricami s suhim peskom, oziroma s suho zemljo (katera se potem nekoliko zmoči), ker drugače se v praznih prostorih napravi kak plesen, ki kolči poškoduje. Spomladi se kolči zabilfajo necepljene ali pa se prej pocepijo.

V 3. letu jeseni, oziroma v 4. spomladi se trte v matičnjaku obrežejo na 3 palce 3 očes ter se z njimi ravna tako, kakor 2. leto. Nadaljno obrezovanje in obdelovanje je enako ravnanju v tem letu.

Ker je ta trta močne rasti, srka hitro in veliko hrane iz zemlje; treba ji je torej tudi dobro gnojiti. Prvo leto se le redko gnoji in, ako se že gnoji, nameče

se po vile razkrojenega gnoja okoli vsakega trsa, in ne med vrste, ker v prvem letu napravi le malo in šibko razvitih korenin. Ako bi se gnojilo med vrstami, kamor ne segajo še korenine, bila bi gnojitev brez uspeha. Isto velja o drugem letu. V 3. pa je zopet bolje gnojiti po sredi vrst, ker v 3. letu je največ korenin, katere hrano srkajo že po sredi. To pravilo za gnojenje velja tudi trtam, na stalno mesto v vinograd sajenim, naj bodo že cepljene ali še kolči.

Razven kolči, dobimo v matičnjaku lahko tudi cepljenke, in sicer s tem, da jih cepimo na zeleno. To delo se vrši od polovice maja do julija v lepem in ne deževnem vremenu in, kadar so poganjki, izrastli iz palcev, dosegli gotovo visokost. Jeseni ali spomladi se taka cepljenka odreže tik starega trsa ali pa se pusti palec 2 do 3 oces (kar je odvisno od mladike, katere smo cepili) in se vsadi naravnost v vinograd na stalno mesto, ne da bi jo bilo treba devati za eno leto v trtnico. S tem, da se devljejo za eno leto v trtnico, da se okoreninijo, ni veliko pridobljeno, pač pa je izgubljeno eno leto. G.

Razne reči.

— Kdaj naj se kosi muljava (zelena krma)?

Najugodnejši čas za košnjo muljave je večerni čas. Čim nižja je toplota ter čim manjši je vpliv solnca na rastline, tem manj dušikastih snovi se nahaja v rastlinskih delih. Izkušnja je namreč pokazala, da je imela rdeča detelja pri 9° C zjutraj, ko je bilo nebo oblačno, 1 087 % dušika, pri 15° C zvečer, ko je bilo nebo jasno, pa 2 087 %; nemška detelja je imela zjutraj, pri 17° C in pri nekoliko oblačnem nebu, 2 906 % dušika, zvečer, pri 20° C in ko je bilo nebo popolnoma jasno, pa 4 382 %. Ti poskusi so torej pokazali, da se nabere v rastlinskih listih žvečer več dušika, nego zjutraj, ter da je ta prikazen edino le učink dnevene svetlobe. Zato so pa tudi ti poskusi velike važnosti, ker spoznamo iz njih, v kakih dnevnih dobah ima muljava in rastline sploh največ redilne vrednosti v sebi. Redilna vrednost rastlin je namreč odvisna od množine dušika, ki se nahaja v listji in v drugih rastlinskih delih.

— Presajanje dreves po leti. Večkrat je potrebno drevo presaditi po leti, kadar se pa le nerado prime. Priporoča se, da se drevo nekaj ur dene v vodo. Skoplje naj se velika jama, vanjo naj se vlije 4 do 5 škropilnic vode ali pa tudi več, nato naj se pridene fine prsti in meša z lopato, da se dobro zmeša z vodo. Nato naj se postavi v jamo drevo in naj se zasuje s prstjo. Če je drevo zdravo se boče gotovo prijelo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 145. Kje je dobiti hmeljevo seme, kako se seje in oskrbuje? (M. A. v H.)

Odgovor: Hmelj se ne razmnožuje s semenom, ampak z reznicami. O oskrbovanji in pridelovanji hmelja smo v 4. letošnji številki na 27. strani priobčili večji članek.

Vprašanje 146. Pošljem Vam turščični storž z nekim škodljivcem, ki je letos pri nas naredil velikansko škodo. Ta škodljivec pride spomladi v steblo in potem se zarije v storž. Nekateri svetujejo cvetje pristriči. Jaz sem letos zvozil vso turščično slamo na travnik, kjer bom napravil mešanec za hmelj. Mnenje nekaternikov je, da je ta črv prišel s hmelja. Ta trditev se mi zdi nemogoča, ker je letos moja turščica rasla 1/4 ure od hmeljišča. Prosim Vas, sporočite mi, kakšen škodljivec je to in kako ga zatirati?

Odgovor: Poslani škodljivec je gosenica pirnične mōre (hadena basilinea), ki ni v nobeni zvezi s hmeljem, pač pa živi na raznih travah ter pride tudi na iž, pšenico in turščico. V vzhodnji Galiciji in Bukovini dela ta škodljivec veliko škode po turščici. Metulj leta po noči ter polaga samica meseca junija jajca, iz katerih se izležejo čez kakih 14 dni gosenice, ki se zarijejo v steblo, storže in tudi v zrnje, dokler je mehko. Gosenice prezimijo ter se spomladi v zemlji zabubijo. Proti temu škodljivcu ni dosedaj znanega nobenega sredstva, le sežiganje napadene slame, storžev i. t. d. se priporoča.

Vprašanje 147. Je li divji kostanj dobra krma za prasiče in kako se pripravi? (Ž. v Št. P.)

Odgovor: Divji kostanj je prav dobra krma, in sicer blizu tiste vrednosti kakor žito. Grenkoba v divjem kostanju pri govedu lahko povzroči bolezen v prebavilih, če se kostanj krmi preobilno; prasičem pa ta grenkoba celo prija. Navadno se kostanj posuši na zraku ali še bolje v peči in se potem zdrobi. Za pitanje je kostanj posebno dober; breje in doječje svinje naj ga pa ne dobe.

Vprašanje 148. Ali je volovska kri dobra piča za prasiče in, če je, koliko se je sme pokrmiti na dan in ali surovo ali kuhano? (Ž. v Št. P.)

Odgovor: Kri je sploh dobra krma, ki ima v sebi veliko beljakovin, katere so najvažnejši del redilnih snovi. Kri se more pokladati surova ali kuhana, zavisno je pa od tega, kakšno dotične živali raje jedo. Surova je lože prebavljiva in zato boljša, vendar je nekatere živali ne marajo. Posebno dobro je kri mešati z drugimi krmili, na pr. s turščično moko, z otrobi i. t. d. Opozarjamo Vas, da pri krmljenji krvi skrbno pazite na največjo snago, kajti pokvarjena kri ali osmrjeni ostanki krvi po koritih so silno nezdravi in so živalim strup.

Vprašanje 149. Je li za obledo ali priklado prasičem boljši zmlat želod ali otrobi? (Ž. v Št. P.)

Odgovor: Suh in zmlat želod je manjše redilne vrednosti nego otrobi, zato je pa tudi veliko cenejši. Otrobi imajo v sebi povprečno 15 % beljakovin, želod pa le 5 %. Za pitanje prasičev je želod prav izvrsten, ker naredi okusen in trd špeh. Glede redilne vrednosti se računa, da je želod trikrat toliko vreden, kolikor enaka množina srednjega sladkega sena.

Vprašanje 150. Imam precej odpadkov, t. j. raznih plevelnih semen, katere sem dobil pri čiščenju žita. Svetujejo mi te odpadke potresti na senošet, katero sem naredil iz gozda. Ali bi bilo to prav? Kdaj naj sejem in koliko? (K. P. v S.)

Odgovor: Plevelno seme, ki se dobi pri čiščenju žita, je v ogromni množini sestavljeno iz semena takih rastlin, ki ostanejo tudi na travniku plevel. Napačno je misliti, da je na travniku vsaka rastlina dobra, da le raste in zeleni. Razun trav, detelj in nekaterih drugih maloštevilnih rastlin moramo vse druge rastline na travniku smatrati za plevel, katere z dobrim obdelovanjem (branjem in gnojenjem) skušamo zatreti. Če bode te take odpadke od žita trosili po travniku, zaplodili bode te malovredne plevel, ki zatira boljše rastline in daje slabo ali pa kar naravnost škodljivo seno. Te odpadke, kolikor jih ne pojé kuretina, namočite v gnojnici, da izgube kaljivost, potem jih pa vrzite na gnoj, ali še bolje na mešanec knp.

Vprašanje 151. Imam vinograd, katerega hočem zasaditi z ameriškimi trtami, toda pravijo, da brez gnoja slabo rasto. Ker ni pripravnega pota, da bi vozil gnoj v ta na hribu ležeči vinograd, prosim Vas sveta, če bi ne bilo boljše sađiti sadno drevje. (M. A. v R.)

Odgovor: Res je, brez gnoja raje ne mislite na vinograd z ameriškimi trtami. Sicer pa tudi domače trte zahtevajo gnoj, kajti, verjemite nam, slabih vinskih letin ni povzročila toliko trtna uš, kolikor slabo obdelovanje, še slabše gnojenje.

in vrhu tega peronospora, kateri se slabo obdelane in opešane trte niso mogle ustavljati. Če bo sadno drevje uspevalo na zemlji Vašega vinograda, je pa zavisno od tega, kakšna je ta zemlja, kajti tudi sadno drevje rodeva z dobičkom le na rodovitni, t. j. gnojni zemlji.

Vprašanje 152. Cepil sem jablane v razklad ter sem jih zamazal s cepilnim voskom, narejenim iz voska, kolofonija in špirita. Ko so mladike vzrasle po 1 m dolge, se je pa cepič z divjakom vred posušil. Kako naj naredim drugačen cepilni vosk? (M. A. v R.)

Odgovor: Če se je cepič s podlogo vred posušil, ko so bile mladike uže 1 m dolge, temu ni kriv vosk ampak kaj drugega. Skoraj gotovo ste vse rane premalo skrbno zamazali, kar je zelo odločilno za uspevanje cepiča. Posebno pa velja to pri cepljenju v razklad, ker tu more biti maža pravilna in ne sme priti nič voska, oziroma smole, v razklad. Cepite raje na kak drug način, mažite pravilno in prerežite v pravem času vez, pa Vam bodo cepiči gotovo uspevali, če sta podloga in cepič zdrava in če je zemlja drevju ugodna.

Gospodarske novice.

* **Premovanje prasičev v Novem Mestu** bo v torek, dne 23. t. m., to je na dan semnja sv. Lukeža. S tem popravimo pomoto, ki se je urinila glede dneva na uže prijavljeni program te razstave, katerega danes še enkrat prijavimo med uradnimi vestmi.

* **Vinarska zadruga v Vipavi** je otvorila v zvezi z istrijsko vinarsko zadrugo v Pulji pivnico in zalogo vina v Ljubljani. Mi želimo novemu podjetju obilo uspeha, zadrugam pa vstrajnost v premaganju ovir, kakeršne ima vsako tako podjetje ob pričetku.

* **Vinarska zadruga v Krškem** na Dolenjskem se neki snuje. Namen ji bode skrbeti za dobro razpeščavanje vina ter za obnovljenje po trtni uši opustošenih vinogradov. Z veseljem beležimo to vest, ki iz nova pričuje, kako živahno je postalo gibanje za napredek med dolenjskimi vinščaki.

* **Obdavčenje gospodarskih zadrug.** Gospod družbeni odbornik in državni poslanec Povše nam ravnokar poroča veselo vest, da se je posrečilo doseči pri posvetovanju o davčni preosnovi, da bodo gospodarske zadruge, ki predelujejo le pridelke svojih zadržnikov, davka proste.

* **Javni izpit na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli v Grmu** bo glasom vodstvenega poročila imenovane šole dne 30. t. m.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 4. oktobra 1894. l.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod cesarski svetnik Murnik, navzoči so pa bili odborniki gg.: Lenarčič, Ogorelec, Šiška, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik in tajnik Pirc.

Odbor je na podlogi došlih prošenj ukrenil razdelitev subvencijskih bikov plemenjakov beljanske pasme ter je sklenil, da se letos iz poskusnega dvorca na Viču ne odda nobeden bik simentalec, prvič, ker so ti biki še premladi, drugič pa, da se ne krši določeno gospodarjenje na dvorcu.

Glede razstave prasičev v Novem Mestu, dne 23. t. m. je odbor ukrenil prositi od novomeške podružnice nasvetovane gospodarje, da sprejmejo posel presojevalcev; kot društvenega zastopnika pri razstavi je pa odbor imenoval gospoda odbornika

Ogorelca. Ob enem odbor ukrene prositi novomeško županstvo, da tudi ono podpira prireditve te razstave.

Odbor sprejme v založbo kmetijske družbe spis o čebeloreji od J. Černeta, učitelja v p. in posestnika v Gorjah, čegar rokopis je uže pregledan in nagrajen od vis. deželnega odbora.

Društvenemu odborniku in c. kr. okrajnemu živinozdravniku gosp. Folakovskemu izreče odbor priznanje in zahvalo za njegov trud ob vpeljavi in izvršitvi cepljenja prasičev proti rdečici in drugim kužnim boleznim domačih živali.

Z ozirom na dopisovanje z vis. deželnim odborom glede vpeljave pridelovanja sladkorne pese na Dolenjskem in da se izve o tem tudi mnenje dolenjskih posestnikov, ukrenil je odbor na Dolenjskem kje sklicati potovalen shod kmetijske družbe, kjer naj se cela zadeva javno obravnava.

Odbor ukrene, da kot zakupnik dvorca na Viču pristopi kot ustanovnik novo ustanovljeni požarni brambi na Viču.

K obravnavam o oddaji živinske soli, ki se bodo vršile pri deželnem finančnem ravnateljstvu, odpošlje odbor kot svojega zastopnika gospoda odbornika Lenarčiča.

V društvenem posloplju podkavske šole na Poljanah se ukrene vpeljati vodovod ter preskrbeti nekatere poprave.

Za nove člane so predlagani in se sprejmejo gg.:

Lackner Josip, posestnik v Koprivniku; Kregar Janez, p. d. Adamovec, posestnik v Štepanji Vasi; Gregorčič Francišek, posestnik v Rakovniku; Mlakar Janez, posestnik v Ložu; Nachtigal Francišek, posestnik v Ložu; Smukavec Josip, posestnik v Podjeli; Cvetek Martin, posestnik v Stari Fužini; Šega Ivan, učitelj v Dolnjem Logatcu; Pin Alojzij, učitelj v Dolnjem Logatcu; Arko Ivan, mesar v Dolnjem Logatcu; Groblacher Mihael, p. d. Hofovec, posestnik v Št. Ilju; Katnik Vincencij, p. d. Kotnik, posestnik v Št. Ilju; Merher Janez, posestnik v Stožicah; Močnik Ivan, tesar pri premogokopu v Velenji; Dolenc Jakob, posestnik v Ljubljani; Nosan Karol, posestnik in gostilničar v Gotenicah; Hafner Francišek, posestnik v Stari Loki; Bidovec Jožef, posestnik v Zalogu; Urbanec Janez, posestnik v Zalogu; Hribar Valentin, posestnik v Srednji Vasi; Gros Luka, posestnik v Srednji Vasi; Mubi Francišek, posestnik v Spodnji Beli; Bohinec Mihael, posestnik v Mačah; Pekovec Aleš, srenjski sluga v Mačah; Grošelj Francišek, posestnik in trgovec v Ljubljani; Medja Janez, posestnik v Ravnah.

Program o delitvi premij za govejo živino,

katere bodo

v Žužemberku v torek, dne 16. oktobra, na Razdrtem v četrtek, dne 24. oktobra in v Moravčah v ponedeljek, dne 29. oktobra t. l.

Visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo in slavni deželni odbor kranjski sta na predlog c. kr. kmetijske družbe kranjske blagovolila dovoliti, da se napravijo delitve premij za govejo živino, in sicer v Žužemberku dne 16. oktobra za okrajno glavarstvo Novo Mesto, na Razdrtem dne 25. oktobra za okrajno glavarstvo Postojna in v Moravčah dne 29. oktobra za okrajno glavarstvo Kamnik, ter sta dovolila v ta namen potrebni denar.

Namen razstavi in delitvi premij je:

- da se živinorejci teh okrajev s primerjanjem goved izpodbudijo za napredek v živinoreji in se o njej pouče,
- da se vidi uspeh, ki se je zlasti z deželno in državno podporo dosihdob dosegel pri reji naše domače goveje živine.
 - Pravice do premij imajo vsi živinorejci dotičnega okrajnega glavarstva.
 - Do 10. ure dopoldne mora vsa živina biti na mestu razstave, in sicer posebe junci, posebe telice in posebe krave, privezane za ograjo. Vsak lastnik mora sam skrbeti, da ima njegova živina hlapca ali deklo, ki jej streže.
 - Da živina more postati deležna premije, mora najmanj uže pol leta biti lastnina tistega gospodarja, ki jo razstavi. To mora razstavnik dokazati s spricalom svojega županstva.

4.) **Mozje**, kateri bodo sodili o premovanji živine, izbero se po dotičnem predpisniku c. kr. ministertva za kmetijstvo in se morajo ravnati po predpisih, za to določenih.

5.) Kdor je premijo dobil, mora se s posebnim pismom zavezati, da bode izpolnil vse, kar veleva imenovani ministerski predpisnik, ter da bode obdarovano govedo najmanj eno leto obdržal za pleme.

6.) V razstavo se pripuščajo:

junci (biki), ki so $\frac{1}{2}$ do 3 leta stari,

breje telice, ki so najmanj 2 leti stare,

molzne krave, ki so imele eno, dve, tri, štiri ali k večjemu 5 telet.

Govedo sme biti izvirnega marijedvorskega, muriškega, beljansko-pincgavskega plemena in pa domača živina, mešana z zgoraj imenovanimi 3 rodovi, ali pa tudi z drugimi plemenitimi rodovi, ali pa tudi čisto domača živina.

7.) Za lepo živino so določene za vsak okraj naslednje premije:

I. Za bike 5 premij, in sicer ena za 25, ena za 20 in tri po 10 gld.

II. za krave 4 premije, in sicer ena za 20 in tri po 10 gld.

III. za breje telice 5 premij, in sicer ena za 20 in štiri po 10 gld.

Posestnikom, ki bodo pripeljali k premovanju v vseh oddelkih najlepšo goved, sme presojevalni odbor prisoditi vrhu gorenjih premij tudi priznansko diplomo za umno živinorejo in v posebnem slučaju izvenredno posebno premijo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1894.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Piro s. r.,
tajnik.

Prasičja razstava.

katero priredi c. kr. kmetijska družba kranjska v Novem Mestu v torek, dne 23. oktobra t. l., v zvezi s prasičjim semnjem.

PROGRAM:

Namen razstavi in ž njo združenemu prasičjemu semnju je:

1.) da se vidi uspeh, ki se je dosedaj dosegel pri reji prasičev domačih in tujih plemen:

2.) da se gospodarji s primerjanjem prasičev unemajo za napredek v prasičji reji in da se pouče, kje je dobiti dobrih živali za pleme;

3.) da se povzdigne kupčija s prasiči.

Razstava se bode vršila na dan Lukeževega semnja, ki je eden največjih na Dolenjskem, in sicer na prostoru pred vojašnico, kjer bode tega dne tudi prasičji semenj.

Do 8. ure zjutraj morajo biti že vse živali na mestu razstave, kjer se bodo pripravile potrebne ograje za posamezne vrste razstavljenih živali.

Razstava bode ločena v dva oddelka.

V prvi oddelku se pripuščajo plemenim prasiči, in sicer:

a) posamezni prasiči, kakor:

1.) za spuščanje pripravni mrjasci,

2.) breje svinje in svinje s praseti,

3.) mladi mrjasci in mlade svinje do starosti 10 mesecev.

b) cele skupine plemenih prasičev, obstoječih iz mrjasca, svinj in praseta.

V drugi oddelku se pripuščajo pitani prasiči, in sicer:

a) peršutniki,

b) starejši pitani prasiči.

Prasiči smejo biti domačega, tujega in mešanega plemena.

Za lepe živali je določenih 20 premij, in sicer za vsak oddelku po 10 premij v zneskih po 20 in 10 kron.

Prasiči, kateri morejo postati deležni premije, morajo najmanj uže pol leta biti lastnina tistega gospodarja, ki jih razstavi.

Gosodarji, kateri želijo razstaviti svoje prasiče v kakem oddelku, naj se zglasijo pisмено ali ustmeno pri kmetijski podružnici v Novem Mestu zadnji čas do 1. oktobra t. l., ter naj naznajo, koliko in kake živali hočejo razstaviti, da se zamorejo pripraviti potrebne ograje.

Mozje, ki bodo sodili o premovanji prasičev, izberó se po predpisniku in se morajo ravnati po določenih predpisih.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1894.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Piro s. r.,
tajnik.

Razglas kranjskim ovčarjem.

Podpisani odbor je ukrenil tudi letos porabiti državno podporo za ovčarstvo za nakup ovnov ter bode v ta namen kupil in razdelil po deželi dobre plemene ovne bergamaške pasme.

Izkušnja je pokazala, da našim krajem izvrstno ugaja „bergamaško ovčje pleme“, imenovano tudi „velikansko planinsko pleme“. Prednosti tega plemena so hitra rast, velikost in teža, primerno dobra volna ter izvrstna sposobnost za pašo. Ovce tega plemena niso vsled slabih pašnikov v svoji domačiji prav nič razvajene ter so utrjene zoper vse vremenske izpremembe. Od družbe vpeljani ovni izvrstno uspevajo, visoki so do enega metra ter tehtajo nekateri óz 2 stara centa. Jagnjeta od njih so v dveh mesecih bila tako velika, kakor stare ovce bolškega ali istrskega plemena, imajo lepšo volno nego domače ovce, in celo majhne ovce so z največo lahkoto skotila.

Podpisani odbor bode torej tudi letos oddajal te ovne, in sicer onim kranjskim ovčarjem, ki vložé prošnjo, v kateri je od dotične kmetijske podružnice potrjeno, da se precéj pečajo z ovčjo rejo (navesti je število ovac), in ki se zavežejo:

1.) da plačajo, kadar prejmejo ovna, glavnemu odboru 5 gld.,

2.) da bodo vzprejetega ovna obdržali najmanj dve leti za pleme, kolikor dopušča umna ovčja reja.

Nekolkovane prošnje je vložiti do

1. novembra t. l.

pri podpisanem odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Razglas

o oddaji umetnih gnojil jeseni 1894. l.

Podpisana družba oddaja umetna gnojila in sprejema naročila nánja, in sicer na kajnit in na Tómasovo žlindro, 100 kgr. kajnita stoji z vrečo vred 3 gld.

100 „ Tómasove žlindre stoji z vrečo vred 3 gld. 80 kr.

Ta gnojila se oddajajo le v celih vrečah po 100 kgr.

Ker je kajnit sol, katero oddaja kmetijska družba s posebnim dovoljenjem c. kr. finančnega ministertva in, ker vsak naročnik mora po predpisih tega ministertva izreči, da bo rabil kajnit le za gnojitev, in sicer zase, in da ne kupčuje s soljo, zato mora vsak prejemnik podpisati od finančnega erara predpisano izrecilo. Ker nadalje družba dopóšlje kajnit še le tedaj, ko je od nje doposlano izrecilo podpisano, zato se naročniki pozivljejo, da pravočasno naroče kajnit, da se zvršitev naročil zaradi podpisavanja izrecil ne zakasni.

Naročilom je pridejati primerno predplačilo ali aro.

C. kr. kmetijska družba kranjska.